

Szempontok az örökbefogadás pszichológiájához

Semmelweis Egyetem ÁOK
Klinikai és mentálhigiéniai szakpszichológus képzés
IV. évfolyam
2021. szeptember 13.

Kiss Zsófia
klinikai szakpszichológus

Ágacska Alapítvány
az Örökbefogadásért és a Családokért

Örökbefogadási kvíz

1. Legjobb a gyerekek éves korában mondani el neki, hogy örökbefogadott.
2. A vér szerinti anyák később megkereshetik az örökbe adott gyermeküket. (I/N)
3. Érdemes megvárni, míg a gyermek kérdez, hogy őt örökbefogadták-e, vagy legalábbis érti a kifejezést. (I/N)
4. 3-4 éves, eddig nevelőszülőnél nevelkedett gyermek már nem fog biztonságosan kötődni az örökbefogadó szüleihez. (I/N)
5. Ha az örökbefogadónak nem tetszik a gyermek eredeti keresztnéve, változtassa meg. (I/N)
6. Az örökbefogadók több gyermek közül kiválaszthatják, hogy kit fogadnak örökbe. (I/N)

Miért fontos? Hol találkozunk vele klinikusként?

Örökbefogadott gyermek pl. friss öf, túlingerlés, lemaradások, IR-i éretlenség (DSM-5: az IR fejlődési zavarai), kötődés, gyász, titok, testvér, kamasz: identitás, vsz. szülők, gyökerek keresére, önértékelés

lakosság 0,7%-a

Örökbefogadásra készülők: veszteségek, szorongás, hangulatzavar, krízis, alkalmazkodási zavar

Felnőtt örökbefogadott: lojalitás, társadalmi előítéletek, titok, trauma

Örökbefogadó szülő: önértékelési problémák, szorongások, alkalmatlanság érzés, veszteségek, elvárások, elfogadás hiánya, túlkompensálás, csalódás, környezet előítéletei, származás

Örökbeadó: krízis, veszteség, szégyen, gyász, szorongás, önvád, hangulatzavar

Miről lesz szó?

1. Az örökbefogadás rendszere
2. Veszteségek az örökbefogadásban
3. Az örökbefogadottság kezelése, kommunikációja
4. Származás

Az örökbefogadáshoz vezető út

Az örökbefogadó szülők

Tegyesz (Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat),
“paraméterek”, pszichológiai és orvosi alkalmasság,
környezettanulmány, 40 órás tanfolyam - Határozat

Gyermek

- vsz anya lemond (T/Ny) szülés után (!) a gyermek neveléséről (!!)
- 6 hét - megye - ország - külföld *
- vsz anya kórházban hagyja (3 hónap után értesítik) - nevelőszülő (2014) vagy csecsemőotthon akár 18 évig
- elhanyagolás bántalmazás - figyelmeztetés - kiemelés ideiglenes/tartós - állami gondozásba vétel
- bűncselekmény - szülői felügyeleti jog megszűnik, akár a később születettekre is - örökbeadás

Titkos vs. nyílt örökbefogadás

Titkos: a vsz. és az öf. szülők nem ismerik egymást, és nem tudnak egymás személyes adatairól

? identitás, származás, fantáziák, félelemek

Nyílt öf: legalább egyszer találkoznak

? kapcsolattartás, félelmek, vsz. anya elfogadása

- Tegyesz és 7 civil szervezet közvetít, újszülöttek

- 6 hetes korig meggondolási idő

Magánutas (2014 óta kötelező közvetítőt bevonni)

A határozat után: várakozás a kiajánlásra

2500 várakozó és kb. ugyanennyi
örökbeadható gyerek

Miért várnak 5-7 évet?

Kire várnak?

Várakozók 75%-a

- egészséges
- 0-3 év közötti
- fehér bőrű/ “magyar” - vagyis nem cigány gyereket szeretne

DE: Az örökbeadható gyerekek kb. 7%-a ilyen csak.

Évi 600 magyarországi öf (további 200 külföldre)

Kik várnak? Házaspárok és egyedülállók (élettársak, bejegyzett élettársak)

Kiajánlás

- öf-ra alkalmatlan élethelyzetek - mik lehetnek?
felismerés, újabb veszteség feldolgozása

Barátkozás

- “rápillantás”
- nemet mondás (és pszichés következményei - önvád, párkapcsolati krízis stb.) Miről szól újszülött/ nagyobb gyerek esetén?
- újszülött/ nagyobb gyerek
- megyéenként eltérő: pár nap/pár hét
- nemet mondás bármikor a folyamat során - nehéz, de inkább, mint, hogy felbontsák később az öf-t.

Kihelyezés: ideiglenes (min. 30 nap) , majd véglegesítés.

Veszteségek “háromszöge”

A gyermek

A gyermek múltja

- **Újszülött:** gondozatlan, nem várt, titkolt terhesség, dohányzás, drog, alkohol, bántalmazás. Következményei: koraszülöttség, IR-i éretlenség, ebből adódó pszichiátriai problémák, zavarok
- **Nagyobb gyerek:** nevelőszülő vagy csecsemőotthon
Lemaradások testi, értelmi, érzelmi és szociális téren.
Kötődési problémák.

Mi behozható és mi nem, hogyan éli meg a szülő?

Veszteségek az ÖF következtében:

- nem a vsz. családjában nő fel, nem hasonlít, mindent elveszít, amit megszokott - tárgyak, személyek, közösségek, esetleg még a nevét is

/Fantáziautazás./

A vér szerinti anya (szülők)

- gyermek, anyaság, önértékelés, család, környezet
- stigma - társadalom elítéli, szégyen, titok
- szorongás, hangulatzavar, patológiás gyász, önértékelési problémák stb.
- Sue Wells, Magyaro: mélyszegénység

Örökbefogadó szülők

- meddőség - önértékelés, veszteség, hangulatzavar, szorongás, traumák stb.
- IVF, életkor, pénz és idő, párkapcsolati problémák
- elvárások, fel nem dolgozott veszteségek időzített bomba
- elképzelt, vágyott gyermek elengedése
- lehet, hogy nem hasonlít

környezet reakciói

Az örökbefogadottság kezelése

- Mikor, hogyan mondjuk el?

inkább: beszéljünk róla, vele rendszeresen a kezdetektől

- szülőnek is egyre könnyebb

- hallja, mire érti, már természetes lesz, pozitív keretben

- saját mese

- mesék (nem öf specifikus, öf specifikus)

- későbbi bántásokat könnyebben veszi

- **Környezet** - szűkebb, tágabb. Elmondjuk-e és kinek, mikor?

- óvoda, iskola (anamnézis, skatulyázás, előítéletek)

- mindannapi élethelyzetek (kinek van köze hozzá? mennyire látszik?)

- eleinte a szülő kezeli a témát, később (iskolától) a gyerek.

- titkolózás hatásai

- családi téma

Származás kezelése

- diszkrimináció ellenes törvény vs. származási kikötés, várakozási idő
- Kit tekinthetünk cigánynak?
- nem biztos, hogy látszik - legalábbis eleinte
- a téma kezelése a gyermekkel, környezettel
- roma identitás “átadása”
- kell-e a 8. kerületbe költözni?
- azonosulási minták - ne csak celeb legyen!
- előítéletek (negatív de pozitív is!) kezelése

Megvitatható kérdések

1. Eredeti keresztnév - megtartani vagy megváltoztatni?
 - nem tetszik
 - népszerűtlen vagy bélyegnek éli meg a szülő
 - újszülött neve
2. A vsz. anya megjelenítése a gyerek számára - hogyan?
3. Kapcsolattartás a vsz. anyával - legyen? Miként?
4. A vsz. szülő megkeresése kell-e félni, kell-e féltetni a gyereket?
5. Nemi erőszakból származó gyermek, bántalmazott gyermek - hogyan kommunikáljuk számára a múltját?

Eset

Öröklődés vagy környezet? (egészségi áll., fizikai tulajdonságok, temperamentum, készségek-képességek vs. értékek és viselkedés)

Ágnes 30 év, óvónő (sok gyerek mellé, “karitatív öf”, roma származás, titok, csecsemőotthon, kötődés, súlyos kamaszkori problémák, szakítás az öf családdal, vsz családot nem találta meg)

Problémák: önértékelés problémák, depresszió, BPD, párkapcsolati probléma (verb. bántalmazás, Ds séma), önsértés

Terápia: veszteségek feldolgozása, önértékelés, asszertivitás, negatív érzések kifejezése

Testvéreivel (öf) elkezdte felvenni a kapcsolatot, új párkapcsolat, gyermekvállalás

Minden gyerek megérdemli, hogy valaki beleszeressen, feltétel nélkül elfogadja, pont őt akarja! (motiváció)

Ajánlott irodalom:

Bálint G., Mészáros K., Rózsahegyi N.: Beszéljünk róla?! Valós mesék örökbefogadó családoknak. Ágacska Alapítvány, Budapest, 2017.

Bogár Zsuzsa: Az örökbefogadás lélektana. Ágacska Alapítvány, Budapest, 2016.

Pavao, J. M.: Az örökbefogadás háromszöge. Mózeskosár Egyesület, Budapest, 2012.

Wells, S.: Veled, nélküled. Mózeskosár Egyesület, Budapest, 2018.

Mesekönyvek:

Bartos Erika: Örök ölelés. Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó Zrt, 2020.

Kasza, K.: Csokó anyukája. Találkozás Személyközpontú Alapítvány, 2016.

Paulon V.: Kisrigók. Pozsonyi Pagony Kft., 2017.

Ungvári Bélyácz Betti: Égből pottyant boldogság. Magánkiadás, 2010.

Ungvári Bélyácz Betti: Tündéerkerti mese. Magánkiadás, 2011.

Filmek:

Cigány származásról: én, Te, ők -

<https://www.youtube.com/watch?v=J7QUN6DAWQg&t=6s>

Nyílt örökbefogadás: Gólyamese -

<https://www.youtube.com/watch?v=Wd69rR3sOBs>

blog: orokbe.hu